

#OLENARVOKAS-KAMPANJAN TIETOPAKETTI

PÄÄTÖKSENTEON TUEKSI | TKI-TIIVISTELMÄ 3/2024

#OlenArvokas #Kuntoutussäätiö #ErilaistenOppijoidenLiitto

#oppimisentuki #oppimisvaikeudet #työelämä #kokemusasiantuntija

#OnneksiOnJoku

Kuntoutussäätiö

Johanna Stenberg, Minna Parkkila ja Johanna Korkeamäki

Erilaiset oppimisen tukimuodot töissä tai opinnoissa voivat olla vipu kohti toimivampaa työelämää

Suomessa yli miljoona ihmistä kokee oppimisen haasteita, jotka ovat yhteydessä työelämässä pärjäämisen vaikeuksiin ja riittävän tuen puuttuessa myös kasautuviin ongelmiin, kuten uupumiseen ja mielenterveysongelmiin. Oppimisvaikeudet ovat synnynnäisiä ja varsin pysyviä erilaiseen aivotoimintaan pohjautuvia tiedonkäsittelyn ongelmia, joita on arviolta 15–20 prosentilla väestöstä kaiken ikäisillä ja kaikilla koulutustasoilla. Osa oppimisvaikeuksista jää lapsuudessa tunnistamatta, mikä voi lisätä niiden aiheuttamaa kuormitusta elämän aikana.

”Tarvittavia resursseja ja yksilöllisiä ratkaisuja arjen haasteisiin ei ole riittävästi saatavilla. Vähäistenkin apujen saaminen vaatii työlään luokitteluprosessin läpikäymistä ja tietyn palvelun piiriin kuulumista.” Saana Alanko, kokemusasiantuntija

Suomessa on laaja hyödyntämätön potentiaali niissä, jotka alisuoriutuvat työelämässä tuen puutteen vuoksi

Erilaiset oppimisen ja tiedonkäsittelyn haasteet muodostavat yhä suuremman riskin syrjäytymiselle opinnoista ja työelämästä, kun lähes kaikkiin työtehtäviin

Keskeiset asiat:

Suomessa yli miljoona ihmistä kokee oppimisen haasteita. Oppimisvaikeudet ovat synnynnäisiä ja varsin pysyviä erilaiseen aivotoimintaan pohjautuvia tiedonkäsittelyn ongelmia, joita on arviolta 15–20 prosentilla väestöstä.

Työpaikoilla on tärkeää ymmärtää tiedonkäsittelyvalmiuksien moninaisuutta ja tarjota työntekijöille tarvittavaa tukea. Puutteellinen tuki voi johtaa työuupumukseen.

Konkreettiset tukitoimet eivät yleensä vaadi suurta rahallista panostusta, vaan hyvää johtamista ja aikaa pysähtyä arvioimaan totuttuja toimintatapoja uudelleen.

Aikuisille suunnattuja palveluita tulisi kehittää. Nykyisin julkisen sektorin tarjoama oppimisen tuki rajoittuu lapsiin ja nuoriin ja aikuisten tuki on järjestöjen varassa.

tarvitaan peruskoulun jälkeinen tutkinto ja kykyä toimia ja oppia vaihtuvissa ympäristöissä. Kun oppimisvaikeuden vuoksi esimerkiksi lukeminen, laskeminen tai keskittyminen on tavallista vaikeampaa, opinnoissa ja työelämässä joutuu ponnistelemaan ja etsimään itselle soveltuvia toimintatapoja.

”Isoin tuki on sellainen, joka tuo myötätuntoa sekä konkreettisia ja yksilöityjä ratkaisuja haasteisiin. Oikeita keinoja niihin arkisiin hetkiin, joita muut eivät edes osaa nähdä.” Saana Alanko, kokemusasiantuntija

Oppimisen tukea tarvitaan myös työelämässä

Oppimisvaikeuksien kanssa voi menestyä opinnoissa ja työelämässä erinomaisesti, kun löytää omat vahvuutensa ja itselle soveltuvan työn. Pärjäämistä edesauttavat oppimisvaikeuksien mahdollisimman varhainen tunnistaminen, onnistunut alan valinta ja tarvittavan tuen ja joustojen saaminen opinnoissa ja työelämässä. Myös tekoäly ja digiapuvälineet ovat usein suureksi avuksi.

Oppimista tukevien keinojen tehokas hyödyntäminen vaatii tietoa ja usein myös yhteisön tai ammattilaisen tukea. Nykyisin julkisen sektorin tarjoama oppimisen tuki rajoittuu lapsiin ja nuoriin, ja työikäisten saama oppimisen tuki on monin tavoin puutteellista, vaikka myös aikuiset hyötyvät saamastaan tuesta.

”Ei vasenkätinenkään leikkaa oikeakätisten saksilla vaan vaatii tietyt rätälöidyt työkalut, jotta työ on sujuvaa.” Saana Alanko, kokemusasiantuntija

Oppimisen tuki on kustannustehokasta

Konkreettiset tukitoimet eivät yleensä vaadi suuria ja kalliita panostuksia, vaan hyvää johtamista ja aikaa pysähtyä arvioimaan totuttuja toimintatapoja uudelleen. Keinot, joilla tuetaan erilaisia oppijoita, tukevat yleensä myös muita työntekijöitä ja työyhteisön hyvinvointia.

Koska organisaatioissa ja työpaikoilla tiedetään oppimisvaikeuksista ja niiden tukemisesta vielä valitettavan vähän, olemassa olevien keinojen hyödyntämiseen tarvitaan usein asiantuntevaa apua ja ohjausta. Suomessa asiantuntemusta aikuisten oppimisvaikeuksista on erityisesti järjestöissä.

Tutkimuksia aiheesta:

de Beer, J., Heerkens, Y., Engels, J., & van der Klink, J. (2022). Factors relevant to work participation from the perspective of adults with developmental dyslexia: a systematic review of qualitative studies. *BMC Public Health*, 22(1), 1083–1083. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13436-x>

Aro, T., Eklund, K., Eloranta, A.-K., Närhi, V., Korhonen, E., & Ahonen, T. (2019). Associations Between Childhood Learning Disabilities and Adult-Age Mental Health Problems, Lack of Education, and Unemployment. *Journal of Learning Disabilities*, 52(1), 71–83. <https://doi.org/10.1177/0022219418775118>

Francis, D. A., Caruana, N., Hudson, J. L., & McArthur, G. M. (2019). The association between poor reading and internalising problems: A systematic review and meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 67, 45–60. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2018.09.002>

”Erilaisten apuvälineiden, kuten tekoälyn, vastamelukuulokkeiden, lukuviivainten tai kalenterisovellusten avulla työelämässä voi pärjätä paremmin. Myös työympäristön muokkaamisesta on usein hyötyä.” Erityisasiantuntija Riikka Marttinen, Erilaisten oppijoiden liitto

Oppimisen ja tiedonkäsittelyn tukeminen on työuupumisen ennaltaehkäisyä

Myös työssä jaksamisen kannalta on tärkeää, että oppimisen ja tiedonkäsittelyn moninaisuutta ja erilaisia toimintatapoja ymmärretään ja tarvittaessa tuetaan työpaikoilla. Puutteet sujuvaksi oletetuissa taidoissa tai oman toiminnan tehokkaassa hallinnassa lisäävät työn kuormittavuutta ja tietyistä työtehtävistä suoriutuminen voi vaatia aikaa ja ylimääräistä varmistelua. Häpeä ja vaikeuksien piilottelu vaikeuttavat osaltaan työntekijän potentiaalain pääsemistä esille.

Oman oppimisvaikeuden tiedostaminen on usein käännteentekevää, etenkin jos sitä pääsee käsittelemään ja huomioimaan ensimmäisen kerran vasta aikuisuudessa. Esimerkiksi järjestöjen tarjoama vertaistuki on monelle oppimisvaikeuksien kanssa eläneelle erittäin merkityksellistä iästä ja elämäntilanteesta riippumatta.

”Harvinainen tilaisuus saada olla oma itsensä, ilman uuvuttavaa haasteiden peittelyä tai tsemppaamista, mitä joutuu tekemään töissä.” Kuntoutussäätiön oppimisvaikeuksien tukiryhmään osallistunut henkilö

Toimenpide-ehdotukset oppimisvaikeuksien huomioimiseen työelämässä:

1. **Joustot ja apuvälineet työpaikoilla:** Tuetaan työpaikkoja ottamaan käyttöön joustoja, digitaalisia apuvälineitä ja tilaratkaisuja, jotka auttavat oppimisvaikeuksista kärsiviä työssä jaksamisessa ja suoriutumisessa.
2. **Tiedon lisääminen ja koulutus työpaikoilla:** Lisätään tietoisuutta oppimisvaikeuksista ja niiden tukimuodoista työnantajien ja esihenkilöiden keskuudessa.
3. **Oppimisvaikeuksien tunnistaminen työkyvyn tuen palveluissa:** Parannetaan tunnistamista ja tuen saatavuutta esimerkiksi työterveyshuollossa ja työttömien tukipalveluissa.
4. **Yhteiskunnan tuki työikäisille:** Kehitetään julkisia palveluja, kuten erilaisia kuntoutusvaihtoehtoja, oppimisvaikeuksia kokevien nuorten ja aikuisten toimintakyvyn tueksi.
5. **Vertaistuki ja yksilöllinen ohjaus:** Tuetaan järjestöjen roolia vertaistuen ja ammattitaitoisen ohjauksen ja tiedon tarjoajina.
6. **Rahoitus työn sujuvuuden ja oppimisen tukemiseksi:** Kehitetään uusia tuen malleja työelämään pääsemiseksi ja siellä selviytymiseksi.

7. **Moninaisuuden tukeminen työelämässä:** Edistetään tiedonkäsittelyvalmiuksien yksilöllisyyden ja moninaisuuden arvostamista ja huomioimista työpaikoilla sekä työllisyyspolitiikassa.

Lisätietoja

Johanna Stenberg

Oppimisen ja mielenterveyden tuen kehittämispäällikkö, neuropsykologian erikoispsykologi, PsM, Kuntoutussäätiö
johanna.stenberg@kuntoutussaatio.fi

Johanna Korkeamäki

Erikoistutkija, VTT,
Kuntoutussäätiö
johanna.korkeamaki@kuntoutussaatio.fi

Linkkejä/aineistoja

Oppimisen tuen keskus: <https://oppimisvaikeus.fi/oppimisen-tuen-keskus/>

Oppimisvaikeus.fi: <https://oppimisvaikeus.fi/>

Työssä oppiminen sujuvaksi -materiaalipankki: <https://www.jotpa.fi/fi/tietoa-meista/hankkeet-ja-projektit/tyossa-oppiminen-sujuvaksi-materiaalipankki>

Erilaisten oppijoiden liiton materiaalipankki: <https://www.eoliitto.fi/tuki-ja-valineet/materiaalipankki/>

Kuntoutussäätiön koordinoima #OlenArvokas-kampanja tuo esiin tuen merkityksen heikommissa asemassa olevien henkilöiden arjessa. Kampanjalla korostetaan oikeanlaisen tuen tärkeyttä.

#OlenArvokas-kampanjaa ja sen aikana tuotettavia tietopaketteja toteutetaan yhteistyökumppanien kanssa. Tietopakettien avulla pyritään vaikuttamaan päätöksentekoon tutkitun tiedon ja vaikuttavien kokemustarinoiden kautta. Tämä kampanja vahvistaa SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry:n #OnneksiOnJoku-kampanjaa.

Kuka tahansa voi osallistua #OlenArvokas-kampanjaan jakamalla oman tai yhteisönsä tarinan ja käyttämällä #OlenArvokas-hashtagia sosiaalisessa mediassa!

Kampanjan aikana tuotamme tiiviit tietopaketit seuraavista aiheista:

14.11. - Asiakaslähtöinen mittaaminen avaa tien vaikuttavampaan toimintaan

21.11. - Erilaiset oppimisen tukimuodot töissä tai opinnoissa voivat olla vipu kohti toimivampaa työelämää

28.11. - Kansalaisyhteiskunta mahdollistaa tarinat, joita emme muuten kuulisi

5.12. - Työyhteisön vastaanottokyky tukee onnistunutta työhön paluuta

12.12. – Sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä työelämä

Kuntoutussäätiö on työkyvyn, toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden toimintamallien kehittäjä ja suunnannäyttäjä.

Toiminnassamme yhdistämme asiakaskokemuksen korkeatasoiseen monitieteiseen tutkimukseen, uudistamme työ- ja toimintakyvyn sekä osallisuuden edistämisen malleja ja kuntoutusjärjestelmää. Innostamme yhteistyöhön asiantuntijoita, päättäjiä, yrityksiä, järjestöjä ja asiakkaita.

Tutustu Kuntoutussäätiön osoitteessa www.kuntoutussaatio.fi